

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਈ.ਡੀ.ਦੁਆ ਜੇ.ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਸੰਤਾ ਉਰਫ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਹੋਰ,—ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1952 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 481.

ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (V of 1908)—ਸੈਕਸ਼ਨ 100—ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ—ਨਵਾਂ ਬਿੰਦੂ—ਕੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ—ਵਿਚ ਐਂਟਰੀਆਂ—ਕੀ ਸਿਰਫ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ—ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ—ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਸੰਪੱਤੀ—ਧੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੰਪੱਤੀ ਲਈ ਤਰਜੀਹੀ ਵਾਰਸ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਲਏ ਜਾਣੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵਿਚਲੇ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸਿਰਫ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਨਾ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਮਾਂਦਰੂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

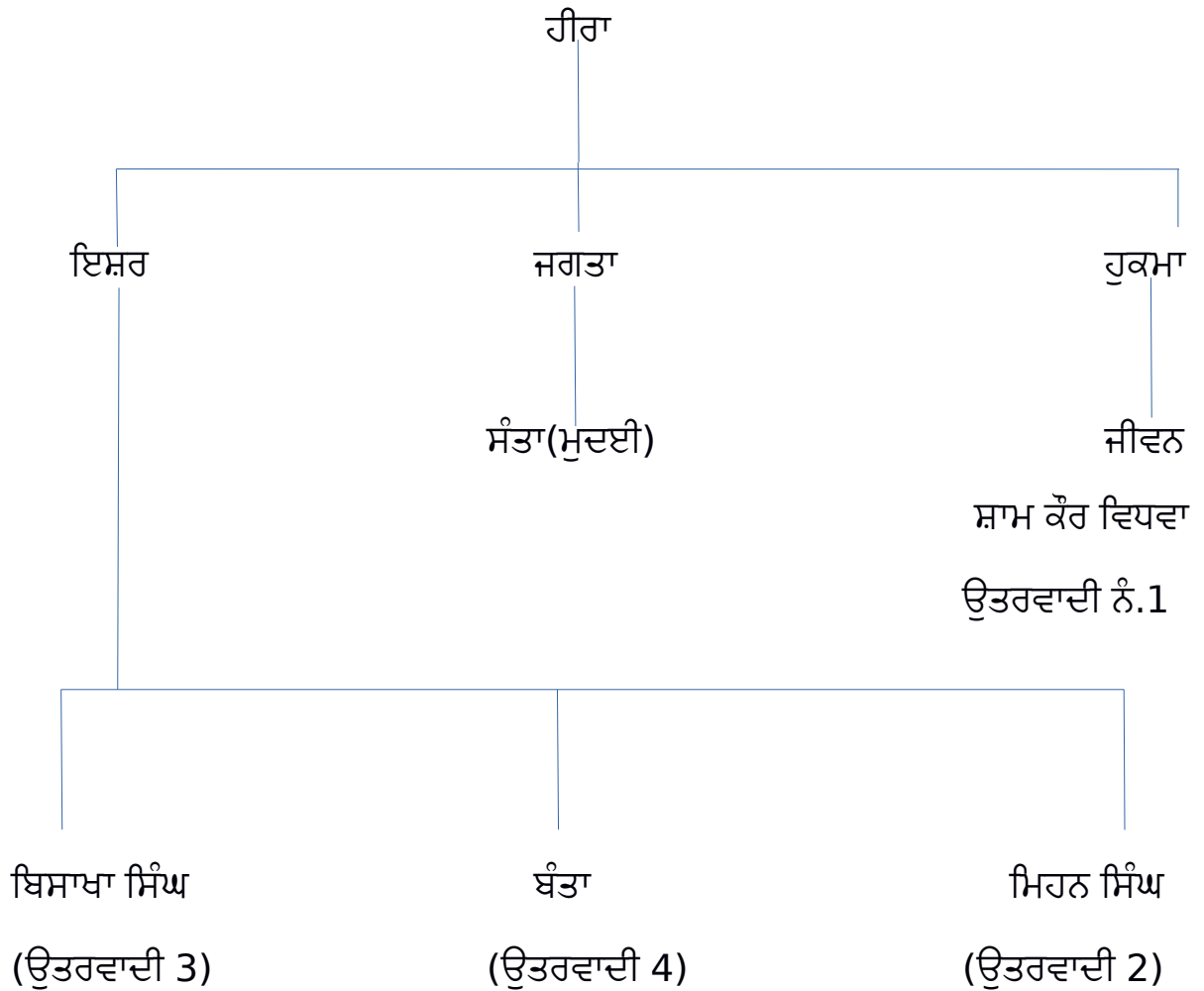
ਸ਼੍ਰੀ ਬਸੰਤ ਲਾਲ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਨਕੋਦਰ, ਮਿਤੀ 9 ਅਗਸਤ, 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, 1950, ਘਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਗੈਰ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ।

ਐਸ.ਡੀ. ਬਾਹਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਦੁਆ ਜੇ-ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗੀ-

ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੰਬਰ 1. ਮੁਦਈ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ 8 ਜਾਂ 9 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪੋ ਪੁੱਤਰੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡਾ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 5 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈ; ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ 2 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 1944 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:

(1) ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੈ?

(2) ਕੀ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(3) ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ?

ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਇਦਾਦ?

(4) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਮੁਦਈ ਹੈ?

(5) ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪੋ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਧੀ ਇੱਕ ਤਰਜੀਹੀ ਵਾਰਸ ਹੈ?

(6) ਜੇਕਰ ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 5 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੈ?

(7) ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ; ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ?

(8) ਕੀ ਸੂਟ ਵਿੱਚ ਹਵੇਲੀ ਬੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੈ, ਮਰ ਗਿਆ?

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੂਨ, 1948 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪੋ ਅਤੇ ਅਮਰੂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 4 ਤੋਂ 8 ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ: -

(1) ਕੀ ਸੂਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ?

(2) ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?

ਇਸ ਵਾਰ ਮਾਲਯੋਗ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੱਦੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਦੂਰ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 44 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਜੱਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਪੁਰਵਜ ਤੋਂ ਉੱਤਰੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ।

ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਿਵਾਜ

ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ. ਇਸਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨਸ-ਏ ਕੋਓ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਜ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ, ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨੁਕਤਾ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ, ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਸਾਰੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਕਤਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ 1952 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ: 481 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ (1952 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 525) ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਗਰਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ

ਜਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੀਤ ਸੰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮਾਊਂਟ ਸੁਭਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਵਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਸਿਰਫ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹਰਮਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਬਿਆਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਪੰਨਾ 24 'ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ: -

"ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਮੈਨੂਅਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਜੇ, ਨੇ 1955 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 296, ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਓ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸੀ. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਾਏ। ਇਹ ਸੰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ

ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲੰਦੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜ-ਇ-ਆਮ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਜੈਲੰਡਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ: ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਿਸ ਚੰਦ। ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਤੀ ਬਨਾਮ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2)। ਕਮਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਫਤਿਹ ਬਾਨੋ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੈਰ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨਾ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। . ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਮ ਸੀ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ.ਜੇ., 1946 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 107 ਵਿੱਚ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸਫਲ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਕਰਾਸ ਅਪੀਲਾਂ (1952 ਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਏ 481 ਅਤੇ 1952 ਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਏ 525) ਲਾਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. - ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੈਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਦਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।